

VÉGIGHAJTANI A STEFÁNIÁN...

A régi slágernek hangulata van. Akárcsak az egykori kocsikorzónak, amely éppen száz évvel ezelőtt, 1882-ben létesült, s Rudolf trónörökös ifjú feleségéről, II. Lipót belga király Stefánia nevű leányáról kapta nevét. (Stefánia hercegnő később — a trónörökös rejtélyes öngyilkossága után — egy magyar főúrral, Lónyai Elemérral kötött házasságot.) Amit mi Népstadion útnak nevezünk, nem teljesen azonos a hajdani Stefániával: ez utóbbi folytatódott, és a Városligeten át a Hősök teréig vezetett — ma lezárt útvonal, ki tudja, miért?

Urak és dámák, a századveg előkelői elegáns, könnyű konflisaikon a Sugárút felől érkeztek. A mai Népköztársaság útját akkor még végig fák vették körül, az úttestet fakockák borították, hogy a kocsik kereke kisebb zajt csapjon, ne zavarja az ebéd után békésen szunnyadó polgárokat...

A konflisok ivben megkerülték a Hősök terét: a millennium előtt Városligeti tér volt a neve, Zsigmondy Vilmos geológus (szobra a Széchenyi fürdő bejáratánál áll) 1870 körül ezen a helyen mélyfúrást végzett. Értékes gyógyvíz tört fel, ez látja el mindmáig meleg vízzel a Széchenyi fürdőt (ha éppen nem renoválják) és a Szabolcs utcai kórházat is. 1877-ben a kút fölé lépcsőzetes emlékművet állítottak, Ybl Miklós alkotását, a híres gloriette-et, csúcsán a nemzeti lobogóval. (A kút aknája még ma is a tér alatt van.) Amikor a millenniumi emlékmű került a helyébe, a gloriette a Széchenyi-hegyre „vándorolt” — szép kilátó lenne belőle, ha nem romokban állna...

A konflisok a Műcsarnok 1896-ban emelt épülete és a Rákospatak vizéből 2 km-es csatornán át felduzzasztott Városligeti-tó között tértek rá a tulajdonképpeni kocsikorzóra. Árnyas fák alatt vezetett a Stefánia út, két oldalán később szobrokat helyeztek el. Száz évvel ezelőtt — az ugyanekkor létrehozott Állatkerti körúttal — ez volt az első kikövezett út a ligetben. Baloldalt több épület is állott. A Lechner Ödön tervezte eklektikus korcsolyacsarnok összehasonlíthatatlanul leromlott utóda még ma is látható.

Hosszú éveken át (1972-ig) a ligetnek ezen a részén rendezték meg — nem éppen a környezet javára — a Budapesti Nemzetközi Vásárt. Persze, már 1885-ben is volt ugyanitt egy nagy országos kiállítás, ennek emlékéért őrizte sokáig a Király-pavilon, Gerbaud Emil „találmánya”, aki ekkor vette át a Kugler-cég cukrászdáit. A genfi születésű Gerbaud nevezetes süteményeivel elődjét, a soproni Kugler Henriket népszerűsítette: sajnos, ezek a „kuglererek” ma már csak Bécsben kaphatók...

A ligetet elhagyva továbbra is széles platánfák szegélyezték a Stefániát. Jobboldalt két gyönyörű épület emelkedett: a Park-clubot 1895-ben Aczél Béla báró létesítette, hogy a közés főnemesség ne különüljön el egymástól. A Meinig Artúr tervei szerint épült kaszinót — ma a Magyar Néphadsereg Központi Klubja — igen értékes iparművészeti ritkaságokkal, szecessziós bútorokkal látták el, valamennyi Londonból érkezett. A másik épület (az Állami Földtani Intézet hajléka) Lechner Ödön remeke, a századvégi magyaros szecesszió egyik kiemelkedő alkotása.

A Stefánia út végén, a mai Hungária útnál, egykor viztorony állt: itt fordultak meg és indultak lassan vissza a sétakocsizók. Hangulatos vendéglők, kerthelyiségek várták egymással versengve a környéken vendégeiket. Amíg a „hajtók” felhajtottak valamit, a ló is kifújhatta magát...

Az urakat és a dámákat azóta kivonták a forgalomból, a fiákeresek nyugalomba mentek, a kocsik egy részéből tűzifa lett, s még a gyalogoskorzó visszaállítása is nehézségekbe ütközik. A lovakat pedig — mintha ők volnának a környezeti ártalom okozói — végleg kitiltották a városból...